

REVISTA MENSUAL
DE CRENTE GALEGOS
ANO XLI
Nº 1044
De decembro de 2022 a
xaneiro de 2023
Benia quen constrúe
a paz

Comunidades enerxéticas: ou como non dependen do “inimigo”

A foto que fala

Ano novo, mesma
esperanza ca o
anterior: PAZ

O trasno

Daniel López Muñoz

Maldita cobiza

Tan vello coma a historia humana. Pero hai novidades. Dilúense as formas de entender o mundo desde as que se facía un xuízo moral negativo, ou cando menos sospeitoso, da riqueza. Pode ser que a cousa comezase co Calvinismo e aquela trécola tan conveniente para os ricos de que a riqueza material, o trunfo económico, eran a confirmación dun designio divino, a proba de pertencer á minoría elixida, predestinada. E quen non dea saído da miseria... pois por algo será. O caso que a sobreexposición da riqueza en series e redes sociais resúltanos por veces noxenta... pero só a unha vella garda na que resoan aínda aqueles relatos vellos de Epulón e Lázaro, da pobre viúva e o fariseo fachendoso, ou daquilo de “de cada quen segundo as súas posibilidades e a cada quen de acordo coas súas necesidades”... e cousas así, de época. Pero seica para en moita máis xente o que se crea no seu fondo, no seu mirrado espírito, é pura adoración pasmada, fascinación pola *beautiful people*, un precipicio que atrae de maneira irreprimible.

Os cartos como fin en si mesmo e como demostración. O indiscreto encanto dos magnates. A irresistible

tentación de amasar, ás agachadiñas, unha fortuna nun paraíso fiscal. Ser coma eles. Os edificios e o luxo de Doha e Dubai. O deixarse querer e comprar por unha tiranía petroleira. Que estrés, mi madiña!

Pois iso, que sexas vicepresidenta do Parlamento Europeo (soldo que abraia, por certo) e que a policía belga pille o teu pai intentando zafarse de incógnito cunha bolsa na que vai un cepillo de dentes, unha muda -limpa- e 600.000€. Que te pillen a ti, a elegante, como parte dunha banda de cargos electos, asesores e asistentes, que estaban untados con petrodólares para lavar a imaxe pública de Qatar, no medio do polémico Mundial. Que saian á luz as incautacións de cartos en

domicilios da banda xunto coas súas declaracións solemnes nos foros europeos a favor do modelo qatarí de relacións laborais, dos seus impresionantes avances en democracia, dereitos humanos e igualdade da muller. Como dirían os nosos vellos: que necesidade tiñas!!!

Ah, iso si, polo medio tiñan montada unha ONG que se chamaba “No Peace No Justice” (“Sen paz non hai xustiza”, o que daba unha pista: poñer a paz como condición da xustiza e non ao revés). E para máis datos, había xente da órbita socialdemócrata italiana e grega, de sindicatos etc. Vaia, vaia, a ética persoal non é patrimonio de ningunha franxa ideolóxica. Iso, tamén, é tan vello coma o mundo.

Isto tiña que ser un editorial de felicitación e ánimo para un novo ano, pero na semana na que nos poñemos a escribilo pasou algo insólito: un tribunal constitucional (TC) –de “maioría conservadora”, isto é, de nomeados no seu momento a instancias do PP–, con varios maxistrados co seu mandato caducado, prohíbelles de maneira cautelar ás Cortes –a sede da soberanía popular directamente elixida por sufraxio universal– continuar cos traballos de tramitación dunha determinada lei. E fano a instancias do PP presidido por Alberto Núñez Feijoo.

Certo que o lexislativo, a maioría representada pola “coalición progresista”, estaba utilizando unha técnica de “aceleración do procedemento legal” moi cuestionable e cuestionada, que consiste, neste caso, en cambiar nada menos que a forma de designación dos membros do TC, mediante unha emenda a outra lei que nada ten que ver co alto tribunal. Son os xogos da política e dos calendarios electorais, xogos que todos practican e que os votantes coñecemos.

En todo isto houbo unha grave extralimitación e un enorme ruído que agacha a raíz do problema.

A extralimitación é que un tribunal constitucional está para revisar a constitucionalidade das leis que se fan na sede do lexislativo. E iso faise despois, sen interferir no labor do lugar máis sagrado dunha democracia. A orde do TC baséase nun suposto de “dano irreparable” aos dereitos democráticos dos parlamentarios do PP, cuestión que non está nada clara, e non é proporcional á acción emprendida para “solucionala”.

Porque cando se toma unha decisión tan tremenda, cómpre sopesar os bens xurídicos que entran en conflito: simplificar o debate parlamentario con estratagemas e atallos é reprochable e pode revisarse *a posteriori*, pero a defensa dese ben xurídico nunca se pode facer sacrificando outro ben xurídico maior, que é o puro sustento dunha democracia: o libre exercicio pola cámara de representantes populares do seu dereito a legislar. Leis recorribles, impugnables despois diante dun árbitro neutral que se chama Tribunal Constitucional.

Aí achegámonos á raíz do problema. Os catro anos de bloqueo, por parte do PP, da renovación do órgano de goberno dos xuíces e, de rebote, do propio Tribunal Constitucional. Un partido que se di “moderado” e con “vocación de goberno” entrou na dinámica do “trumpismo” e non acepta que o que o pobo elixiu nas urnas é un goberno lexítimo, que hai unha nova maioría social e política, emanada dunhas eleccións limpas e que a xudicatura debe renovarse de acordo con esa nova situación. Son catro anos de caneo institucional que Feijoo, en contra das expectativas creadas, non solucionou, senón que agravou.

O trumpismo madrileño xoga a deslexitimar, anunciando apocalipses. Un caos que precipite “algo”. De momento precipitou o deterioro dunha institución como o TC, onde dous maxistrados recusados por falta de imparcialidade –eles serían substituídos xa por estar o seu mandato caducado– tiveron a ousadía de non absterse e votar en contra da tramitación da norma que os afectaría. A reputación do Tribunal queda ferida. O deterioro e o ruído aumenta. Hai trebón no horizonte.

Houbo unha grave extralimitación e un enorme ruído que agacha a raíz do problema

CAMBIO DE SENTIDO

O neoliberalismo logra a súa hexemonía global cando gaña a chamada «batalla cultural», ao converter en «sentido común» os seus principios, criterios e valores.

Foi gañando terreo, por exemplo, a idea neoliberal da preeminencia do individual sobre o colectivo ou comunitario, do privado sobre o público, e asentouse o criterio das «mans libres para a propiedade privada» e da prioridade e dominio da economía sobre a política. Foise desenvolvendo a estratexia de reducir o exercicio da democracia ao mínimo, o que engordou a corrupción e fomentou o desprestixio da xestión pública. Embridáronse as democracias, reducíndoas ao meramente formal e devalou o poder político, que se limita a asuntos cada vez de menor importancia e incidencia. As grandes decisións, as de fondo, hanse tomar nos sanedríns financeiros.

E todo isto, máis coa manipulación mediática e co control da opinión pública, instálase de tal forma na conciencia colectiva que chega a constituírse en «sentido común». Quen non lembra a Rajoy, por exemplo, invocar o «sentido común» para defender a súa política reaccionaria e neoliberal, ou os sipaios galegos falar, oufanos, de «sentidiño» para xustificaren a súa subordinación e dependencia? Mais non só Rajoy: practicamente todos os mandaríns teñen recorrido ao paradigma da sacralización do privado e á banalización do colectivo e do social como cerna do «sentido común».

Este «sentido común», que é o pai de todas as crises, é asemade o argumento das políticas aplicadas para que a crise siga sendo negocio desmesurado para uns poucos e catástrofe vital para as maiorías.

Este «sentido común», profundamente neoliberal, entraña a negación radical do «sentido do común», que é cousa ben distinta. O «sentido do común» é o sostén do social e do comunitario, a garantía dos dereitos individuais de todos os seres humanos, sen discriminación e con equidade. O «sentido do común» é o criterio racional para acadar o benestar individual e colectivo das persoas porque son seres sociais.

No sentido común neoliberal cáese cando predomina o interese propio sobre o ben común; a beneficencia paternalista sobre a solidariedade; o corporativismo partidista sobre o interese xeral; o axuste de contas, o rancor ou a vendeta persoal sobre a unidade, a cooperación política ou a «competencia virtuosa» entre demócratas, progresistas e agrupacións das esquerdas.

**O «sentido común»
neoliberal
entraña a negación
radical do
«sentido do común»**

A este nefasto remuíño do «sentido común» semella que están sendo arrastradas as esquerdas deste país, a xulgar polo que se percibe do seu debate para construír unha alternativa electoral nos próximos comicios xerais.

É urxente e perentorio, xa que logo, que nas esquerdas e forzas progresistas se produza un radical cambio de sentido: do «sentido común» ao «sentido do común». Cando non, un perigoso e violento goberno reaccionario, do PP e VOX, será inevitable.

...pero a vaquiña polo que vale

Tino Santiago

IRIMIA

Locais 2023, unha esperanza (I)

Este artigo é, en parte, produto da Esperanza. Se queren, do *optimismo da vontade*. Está escrito no medio da gran crise institucional provocada polo sector conservador do Tribunal Constitucional. Impedirlle ao Parlamento español debater o xeito de elixir os membros do TC abre un período de incerteza tal que case calquera escenario parece posible. Con todo espero que a racionalidade, o sentidíño, se impoña e que saiamos desta con mazaduras democráticas varias pero nada máis.

A columna quere falar das elección locais. Lámolo facer, ímolo facer, pensando que seguiremos nun tenso e aburrido escenario democrático; que, mal que ben, se vai resolver a crise do TC; que en maio teremos que elixir novas corporacións e que non haberá ningunha urxencia que as convertan en *pseudoblebiscitos*.

Non hai datos que permitan pensar en grandes sorpresas. Mirado de forma global, a grande incógnita é se o PPdeG pode mellorar ou non os seus resultados de hai catro anos. A maioría absoluta no Parlamento disimula o grave devalo dos populares nas cidades e vilas galegas. Arteixo, 30.000 habitantes, é a maior vila na que gobernan. O seu outro bastión é a deputación de Ourense na que sobreviven pola alianza co partido de Jácome.

A esperanza, as apostas do PPdeG van centrarse en Ferrol e Ourense. Se Xosé Manuel Rey gañase a

alcaldía de Ferrol sería presentado como unha rotunda vitoria en toda Galicia. O de Rey é un caso singular, vai presentarse por terceira vez despois de perder fronte a Jorge Suárez e Angel Mato. Calquera outro partido tería cambiado de candidato e/ou de estratexia. O espazo de Rey é o que é, e a súa vitoria parece depender máis dos erros de PSdeG, Bloque ou Ferrol en Común que de ter anovado a súa oferta electoral.

Ourense, a outra opción do PPdeG, é un mundo de incógnitas. Hai unha contradición entre as poucas enquisas publicadas, que lle dan Jácome un peso decisivo, e a percepción dunha cidadanía cansa de catro anos de escándalos e desgobierno. Populares e socialistas apostaron por dous

exalcaldes míticos: Manuel Cabezas e Francisco Rodríguez. Desde os círculos próximos ao PPdeG esténdese a narrativa de que o bloqueo provocado por Jácome rachárase cun pacto Cabezas/Rodríguez pero o relato agocha ao terceiro en discordia de Ourense: Manuel Baltar e o control da deputación. E se Jácome volve ser decisivo na Deputación? A quen sacrificarían os populares, a Manuel Cabezas ou a Manuel Baltar? Pode ser Manuel Baltar un novo Xesús Vázquez?

Se a benevolencia da revista Irimia nolo permite, o próximo mes repasaremos como se afrontan as municipais no resto do país e intentaremos ver como poden influír nas galegas do 2024.

A maioría absoluta no Parlamento disimula o devalo dos populares nas vilas galegas

O peto do Santo Antón

Rubén Aramburu

Nunha fermosa mañá de outono e advento partimos uns amigos de Compostela a Cuntis por coñecer a orixe dunha fermosa historia: A da monxa fundadora do Carmelo en Galicia no século XVII, María Antonia de Jesús, coñecida como A Monxa do Penedo. Acolleunos a fraga revestida coas litúrxicas cores da outonía e co potente canto do río Umia transformado en fervenza por mor das chuvias recentes. Estabamos en O Penedo. Topamos cos restos das vivendas que hai 300 anos acolleron a familia muiñeira de María Antonia e onde veu ao mundo no 1.700. Familia empobrecida que abandona o lugar trala morte do pai e comeza así unha aventura de viaxes, estancias, venturas e desventuras. Aprende dende nena a bordar mentres sentía a chamada misteriosa de Deus. Non lle ensinaron letras mais aprendeunas por si mesma. Casou cando moza cun home pobre e bo. Pasado o tempo ambos decidiron facerse relixiosos carmelitas e entraron en Madrid en conventos teresianos. Ela tiña a teima de fundar en Santiago. Houbo superar grandes atrancos e prohibicións provocados algúns por bispos e cregos. Por fin no ano 1758, logo de viviren dez anos nunha mísera estancia nun recuncho en San Roque, consegue coas demais monxas inaugurar o Convento do Carme, onde morreu e foi enterrada. Moi pronto quixeron facela santa, pero parou o proceso. O Papa Francisco declarouna Venerable hai poucos anos. Consérvanse moitos dos seus escritos, sendo a única autora mística galega e ao parecer de expertos semellante a Santa Tareixa. O amigo Xosé Antón Seoane, entusiasta da nosa monxa, ven de escribir unhas rimas ben fermosas resumindo a súa vida, non caben todas, vaia unha mostra:

*Fundar en vida un Carmelo
era teima desde nova;
conseguiuno e non sen probas,
humanas e relixiosas*

*A monxiña do Penedo,
e -sempre con sinxeleza-
vai por místicas congostras
amando sempre a pobreza.*

O CARRABOXO por XOSÉ LOIS

O peto común

Teresa Souto Loira

IRIMIA

Hoxe enviárame un amigo un correo electrónico comentando que aínda existen revistas “en exclusiva, polo seu título, para mulleres” como suplemento de periódicos; podíamos comentar o despropósito dese papel *couché*. Entre outras cousas, anunciaban milagreiras cremas para que as mulleres nos coidemos, fagamos que a nosa pel siga lucindo tersa e suave, con luz..., con imposición non da saúde da pel, da hidratación, senón coa imposición de cumprir os canons de beleza e, por favor, non lucir engurras. Tamén anunciaban prendas de vestir que “che fan un tipazo”, é dicir, uns pantalóns que deben embutirte ou encherte, segundo o caso, para que luzas 60, 90 e pernas longas. Artigos, se se chaman así, non anuncios, artigos falando dos pantalóns que mellor tipo che fan. Viva a diversidade corporal! Que aquí só existe un modelo para todas, claro. Os homes non precisan pantalóns que lles fagan un corpazo, xa todos parecen Brad Pitt de serie. Nas novas tamén falaban dalgúns príncipes azuis e da pobre doncela rescatada, que algunhas persoas temen por malvada, como se fose unha madrasta das historias terribles de Disney, e outras toman como vítima vilipendiada pola cuñada..., é dicir, algunha malvada hai e, por certo, a súa posición posible nesas novas só é a de muller malvada diabólica, manipuladora ou a de vítima pobriña que precisa comprensión, sempre nesa dicotomía, branco ou negro, sen

poder optar a outro papel. E así estas revistas non nos falan de ciencia, nin de novidades literarias, nin de filosofía, nin de historia, política, viaxes, cine; en fin, están cheas do que cren que debe ser o contido dunha “revista feminina”. A miña mirada feminista non é capaz de lela, oxalá a vosa tampouco, e pidamos a igualdade real e efectiva na sociedade porque isto só é un nimio exemplo.

Rumores de esperanza

Xan Guillén Vázquez

Parece ser que o ano 2022 foi bo para o cinema español. Cántanme que este ano houbo bos títulos como “Alcarrás”, “La maternal”, “As bestas” e algún éxito de público como as comedias familiares de Santiago Segura. Sempre será mellor que faga pelis para comer flocos de millo coas crianzas no cine ca “Torrentes”.

Eu só vin un título no cine. Trátase de “Los renglones torcidos de Dios”. Unha película ambientada nun psiquiátrico dos de hai case cincuenta anos. É unha película baseada na novela homónima de Torcuato Luca de Tena que tamén está moi ben.

Desta película quedo cun diálogo no que o director do manicomio lle di a outra persoa. “Aí os tes, son os ringleiras tortas de Deus. Os seus erros, a súas equivocacións”. Nese momento a cabeza fóiseme ás clases de teoloxía para segres de Andrés Torres Queiruga, que nos facía pensar

e reflexionar sobre a omnipotencia de Deus. Deus non pode facer un mundo perfecto porque se é mundo non é perfecto. Problemas da linguaxe. Non é o meu cometido facer aquí reflexións filosóficas nin teolóxicas. De todos os xeitos, si que é importante a xente que nos guía para reflexionar e pensar na nosa fe. A perfección de Deus tamén se transmite na debilidade do ser humano e no que chamamos “ringleiras tortas”.

A ASOCIACIÓN POETA AVELINO DÍAZ

conmemorou o seu 125 aniversario coa presentación de dúas publicacións sobre a súa figura, a celebración dunha polavila e unha conferencia sobre o autor en Meira. A asociación quiere pór en valor a vida e obra do “Poeta de Meira”, nado en Órrea-Riotorto e emigrado a Bos Aires, de onde nunca regresou. Á marxe da obra publicada, uns 850 poemas están sen localizar, labor que constitúe, xunto coa investigación e difusión da súa obra, o obxectivo da asociación.

Segundo denuncia o SLG, as axudas da liña de ecolóxico da **PAC 2022** non contemplan as explotacións en zonas non declaradas de montaña, o que comprometería a viabilidade económica de moitas granxas e pequenos proxectos agroecolóxicos. Anúncianse novas mobilizacións no sector para conseguir o acceso destas explotacións ás axudas públicas no caso dos concellos cualificados como “zona desfavorecida”.

Seguen a sucederse en Galicia numerosas accións contrarias á autorización e instalación de novos **PARQUES EÓLICOS**. Moitos colectivos rexeitan no país o avance do que consideran na súa formulación actual unha actividade depredadora, contraria ao medio e ao territorio. As súas alegacións e actuacións xudiciais conseguiron, nalgún caso, parar o seu avance. A última mobilización conxunta impulsada pola coordinadora “Eólica así non” activou a protesta en 19 localidades galegas.

A parroquia de Pino, en Cospeito, xa conta coa súa propia **BIBLIOTECA** grazas ao traballo da Asociación Recreativo-Cultural San Martiño. O local social acolle os libros doados polo CPI do concello e pola veciñanza, iniciativa na que tamén cooperou a Mancomunidade de Montes, aportando un proxector e axudando a montar a infraestrutura. Polo de agora, abrirá os venres á tarde e os domingos pola mañá, ao tempo que prevé desenvolver o seu propio programa cultural.

“E aínda que no inicio encontrasse dificultade de repetir os nomes das aldeias de Cotobade, que eran treze, intuía que de cada localidade gotejava um sange também meu”. **NÉLIDA PIÑÓN**, brasileira filla de galegos, escritora. Finou en decembro en Lisboa. Foi a primeira muller en presidir a Academia Brasileira das Letras. Recibiu, entre outros moitos recoñecementos, o Premio Rosalía de Castro e era membro da Real Academia Galega dende o ano 2014.

O tramo final do 2022 trouxo o último traballo de **SÉS**: Diante un eco, que supón o oitavo na súa carreira e que xa está presentando en concerto en diferentes vilas galegas. Defíneo como unha referencia á concepción cíclica da historia, dende unha visión horizontal e intercultural, reafirmandose na estética popular que sempre a acompañou.

A REDE ESIAL (Red Interuniversitaria de Educación Superior y Pueblos Indígenas y Afrodescendientes en América Latina) artéllase como un espazo de cooperación interinstitucional entre universidades e institucións de ensino superior no eido dos coñecementos, linguas, historias e proxectos de futuro de pobos indíxenas e afrodescendentes. A Rede ten publicado diferentes textos que é posible consultar e descargar no apartado de “Recursos” da súa páxina web (untref.edu.ar/sitios/ciea/red-esial).

No mes de xullo de 2021 rodouse no Pazo de Sabadelle, Chantada, **A ROSA INCANDESCENTE**, curtametraxe dirixida por David Vázquez Vázquez e guión de Anxos García Fonte, interpretada por Alba López. En palabras da propia guionista, o filme quere achegar unha Rosalía de Castro cercana e directa, que nos conta algúns dos aspectos fundamentais da súa obra: a literatura oral, o compromiso co país, a sensibilidade social, a análise do seu tempo e as dificultades que afrontou por ser muller e escritora.

Apropiarnos da produción eléctrica e da súa distribución

Fernando Malvar

Nunha destas tardes de decembro achegámonos á casa do noso veciño e amigo Fernando Malvar Cortizo para partillar con el a carón do lume. Queriamos coñecer máis de preto a experiencia da Comunidade Enerxética de Buchabade, no concello de Ponte Caldelas. A súa acollida é cálida, a súa conversa, coma sempre, amena, intelixente, franca, cunha palabra de home do pobo comprometido co comunitario.

Vinculado dende anos ao movemento ecoloxista, primeiro como membro de Adegas, logo como un dos fundadores da Plataforma pola defensa do río Verdugo “A Rente do Chan/Pladever de Ponte Caldelas e nestes últimos meses como presidente da Comunidade Enerxética de Buchabade.

Fer, que é unha comunidade enerxética?

É unha entidade xurídica para xerar, comercializar e compartir enerxías renovábeis. As comunidades enerxéticas naceron en Centroeuropa, aló polo ano 2018, con xente que se uniu para producir enerxía en común e para si. Estaban fóra da lei porque non estaba nada lexislado, pero agora a Unión

enerxía, que tampouco é algo novo de todo porque sempre se colleu leña no monte, que é enerxía renovábel. De feito, na Galiza deberían ser as comunidades de montes as que creasen as comunidades enerxéticas, pero xusto esa figura xurídica de noso -que xestiona o 20 % do territorio- non pode ser promotora porque non se considera no Estado español.

“Prosumidores enerxéticos”: ti produces e consumes, é a idea da soberanía enerxética

Europea deu un paso adiante, pedíndolle á cidadanía que produza enerxía porque estamos ante o reto da transición enerxética e facilitou a lexislación necesaria para crealas.

Estamos a falar dun concepto moi novo...?

De fondo non é máis ca recoller a nosa tradición de facer cousas en común, unha tradición moi arraigada no rural galego cos nosos montes en man común ou co partillar a xestión das augas. E agora toca xestionar a

Por que vos propoñedes este proxecto en Buchabade?

Confluíron varias circunstancias: a indignación porque queren poñernos dous macroeólicos no noso monte sen o noso permiso e tamén a nosa situación financeira solvente a raíz de facer unha tala no monte. Pero quizais o factor decisivo é que temos moi bo rollo entre a veciñanza e hai moito respecto á directiva, hai confianza nela porque hai catro anos lanzaron un proxecto coa auga e resultou moi ben. A xente

Veciños de Buchabade
despois dunha reunión
da comunidade

comproba que paga a pena facer cousas en unión. Estas foron as circunstancias que propiciaron o nacemento, unido a que nos chegou información sobre as comunidades enerxéticas e iniciamos o proxecto.

Como comezastes? Que pasos des- tes ata o de agora?

O primeiro, reunirnos coa xente e crear unha comisión promotora para constituír a entidade xurídica. Puxémonos á fronte un grupo de catro persoas para articular o traballo burocrático. Nós creamos unha cooperativa de consumo, baixo o nome de “Comunidade Enerxética de enerxías renovables de Buchabade”. Aí axudounos moito Espazo Coop, que o fan de balde. Temos o proxecto de instalar 100 quilovatios de potencia fotovoltaica no tellado da nave dunha hípica que está na zona comunal; iso fornecerá enerxía eléctrica para autoconsumo das casas comuneiras e de dúas pemes.

A veciñanza estase involucrando en todo este proceso?

Si. Nas asembleas comezamos a falar do petróleo que se acaba, da contaminación, a crise... e tamén da transición enerxética. Fixemos moito traballo de informarnos e informar e a xente vaise facendo consciente en directo, non polo telexornal. O motor somos esas catro persoas que estive-
mos abrindo camiño, buscando infor-

mación, xestionando, creando documentos. E a xente apoia, consciente de que é necesario. No esencial hai acordo e unanimidade e nós sentímonos arroupados. Encarreiramos todo en positivo, non estamos na pasividade, estamos actuando. Cando iniciamos o proxecto, había 46 comuneiros e ían ás asembleas uns 30, e pasamos a ser 79 comuneiros. O proxecto está moi ma-
duro, todo está en marcha.

Non estamos na pasividade, estamos actuando.

Que buscadeis con todo este traba- llo, reducir a factura da luz?

O inmediato é aforrar na factura eléctrica das nosas casas e é un interese lexítimo en por si, pero o que buscamos é apropiarnos da produción eléctrica e da súa distribución, para non estar a expensas dos mercados ou das guerras. E temos miras aínda maiores como xestionar en común a leña do monte ou compartir coche eléctrico... Hai un concepto novo que se empeza a manexar, que é o de “prosumidores enerxéticos”: ti produces e consumes, é a idea da soberanía enerxética. Así que o que buscamos é ser autosuficientes, usar os nosos recursos e ir adaptándonos á transición enerxé-

tica. Iso ou o colapso, así que mellor ir preparándonos.

E hai máis comunidades enerxéticas no país?

Si, si, na Galiza hai centos de xermolos e, avanzadas coma nós, haberá unhas dez. E xa están funcionando a de “Tameiga”, en Mos, e a non tardar, a de “Arousa en transición”, que naceu nunha confraría de bateas. Hai unha grande expectación social; nun prazo de cinco anos debería haber moitas no territorio. De feito, xa hai algúns concellos implicados a través da FEGAM: o de Moaña, o das Neves, o de Noia... Máis de vinte concellos teñen algún tipo de iniciativa. Está habendo foros na Universidade de Vigo, é un momento interesante e agora estamos na fase de crear unha asociación de Comunidades Enerxéticas na Galiza.

Contades con asesoramento ou co apoio das institucións?

O desamparo por parte das administracións é total. A Xunta non se pronuncia, non hai unha ventá única para non ter que petar en diferentes instancias administrativas. E o asesoramento técnico temos que pagalo nós, aínda que ás veces contamos coa boa vontade dos técnicos. As axudas son moi complexas e varían en cada concello. Hai unha liña do INEGA dende a Xunta e outra do IDAE, sempre con Fondos Europeos. Nós pedímolas e as do IGAE van ser do 40 %.

Ferrados de corazón

Apropiarnos da produción eléctrica e da súa distribución

© (Ilustración: Álex Rozados – NÓS Diario)

Estou a traballar polo “si”, estamos creando o “si” que queremos.

Que axuda a dar os primeiros pasos?

O primeiro é ter xente coa que falar, afeita a partillar ideas e traballos, a xestionar as cousas da comunidade, os cartos... É importante contar cunha comisión promotora para constituír a entidade xurídica, que pode ser unha asociación, unha cooperativa ou unha fundación, un grupo vinculado a un territorio. Cómpre informarse sobre a normativa estatal, sobre os custos e a parte técnica da instalación, definir ben o proxecto. Unha comunidade de montes é un punto de partida fantástico para constituír unha comunidade enerxética. Agora ben, pode nacer en calquera lugar, tanto en zonas rurais coma urbanas.

Comunidades enerxéticas tamén nas cidades?

Si, as xestionadas na Galiza están vencelladas ao rural porque entroncan co noso espírito comunitario, pero poden crearse na cidade. Hai experiencias na Palma ou en Alicante. En Valencia, por exemplo, xa están funcionando 37. A veciñanza dun barrio pode unirse

e poñer unha instalación fotovoltaica nun pavillón que preste o concello, por exemplo. Ou tamén nun edificio: na cidade a dificultade é conseguir onde poñer paneis ou un pequeno eólico, pero resulta doado poñer unha caldeira de biomasa para o edificio e a vantaxe é que a xente xa está agrupada. A enerxía solar é unha solución moi práctica e rendíbel, aínda que o ideal sería diversificar.

Para ti como está sendo participar en promover esta experiencia?

Eu son activista dende ben novo, tocoume protestar e estar moitos anos no “non” e agora teño ganas de estar no “si”, gústame crear e neste proxecto estou a traballar polo “si”, estamos creando o “si” que queremos.

Podes darnos algún correo electrónico, por se alguén quere poñerse en contacto con vós?

Si, claro,
comunidadeenerxeticabuchabade@gmail.com

Graciñas, Fer. Sempre é un pracer escoitarte...

A DANZA E A ORACIÓN

Dentro da nosa Asociación de Mulleres Cristiás Galegas Exeria tivemos sempre a inquietude de renovar, de buscar novas formas que nos axudasen a facer as nosas celebracións máis auténticas, máis profundas, máis humanas, de maneira que todo o noso ser se implicase na celebración, experimentando a presenza de Deus en cada unha de nós e en todas.

No ano 2005 organizamos un obradoiro impartido por Victoria Hernández Alcaide, bailarina e coreógrafa especialista en danza contemplativa.

Victoria abriunos un mundo. Démonos conta de que temos un recurso marabilloso que é o noso corpo, que, por medio da danza, permítenos expresar a experiencia relixiosa, a experiencia de unión con Deus, que non é privilexio para uns poucos. A mística é para toda a humanidade e a danza con movementos suaves e repetitivos vai logrando en nós un proceso de interiorización cada vez máis profundo.

Pasados xa tantos anos como 18, volvemos a repetir o obradoiro no pasado mes de outubro. O obxectivo era aprender máis e mellor a técnica para practicar novas danzas. Foi unha experiencia preciosa, primeiro de traballo para aprender e despois de oración, poñendo en práctica o aprendido.

Victoria Hernández afirma que non hai idade nin tempo nin número de repeticións. A danza produce un efecto orante nos que a realizan e nos que a ven, efecto que segue a producirse ao longo dos anos. Nós somos testemuñas desta verdade. Cada vez que danzamos xuntas, a experiencia orante é verdadeira e profunda e acrecéntase entre nós a relación fraterna, comprometida e amorosa que responde aínda que sexa timidamente á relación co Deus que nos habita.

Facede a proba nas vosas celebracións parroquiais ou de grupos, con nenos e nenas, con adultos de todas as idades, facede a proba e incluíde algunha danza sinxela. Esperade a ver que pasa e estou segura de que a comunidade ou o grupo crecerá como tal na experiencia íntima do encontro máis profundo e máis auténtico co Deus envolvente no que somos e existimos.

Feliz e danzante 2023!

Foto de grupo que participou no obradoiro “Danzando a nosa plenitude” o 29 de outubro de 2022.

**Facede a proba nas
vosas celebracións e
incluíde algunha danza!**

O coidado é unha constante cosmolóxica. Se as enerxías orixinarias e os primeiros elementos non estivesen rexidos por un coidado solidario para que todo tivese a súa debida proporción, o universo non xurdiría, e non estaríamos aquí. Somos fillos e fillas do coidado. Se as nosas nais non nos acollesen con infinito coidado, non teríamos como baixar do berce. O coidado é a condición previa que permite que un ser veña á existencia. É o orientador anticipado das nosas accións para que sexan construtivas e non destrutivas. En todo o que facemos entra o coidado. Coidamos o que amamos. Amamos o que coidamos.

Amamos o que coidamos

O coidado é unha actitude de relación amorosa, suave, amigable, harmoniosa e protectora da realidade, persoal, social e ambiental. O coidado é a man aberta que se estende para a caricia esencial, para o apertón de mans, dedos que se enlazan con outros dedos para formar unha alianza de cooperación e unión de forzas.

O coidado é a preocupación, inquedanza, desacougo, malestar e mesmo medo por persoas e realidades coas cales estamos afectivamente implicados e que nos son, por iso, preciosas. Este coidado acompáñanos en cada momento e en cada fase da nosa vida. Implícanos coas situacións e as persoas que nos son queridas.

O coidado é a vivencia da relación entre a necesidade de ser coidado e a vontade e a predisposición para coidar, creando un conxunto de apoios e proteccións que fai posible esta relación indisoluble no persoal, no social e con todos os seres vivos. O coidado-amoroso, o coidado-preocupación e o coidado-protección-apoio están na estrutura do noso ser no tempo, no espazo e na ahistoria. Son previos a calquera outro acto e subxacen a todo o que emprendemos. Por iso pertencen á esencia do humano.

O coidado-precaución e o coidado-prevención apuntan a actitudes e comportamentos que deben ser evitados polas súas consecuencias daniñas previsibles e imprevisibles. A coidado-prevención e a coidado-precaución nacen da nosa misión de coidadores de todo ser.

O coidado está ligado a cuestións vitais que poden significar a destrución do noso futuro ou o mantemento da nosa vida sobre este pequeno e fermoso planeta. Só vivindo radicalmente o coidado garantiremos a sustentabilidade necesaria da nosa Casa Común e da nosa vida.

A eterna realidade do racismo

O libro deste escritor negro, Colson Whitehead, recibiu merecidamente o Pulitzer. Pouco máis de dúascentas páxinas cunha prosa concisa e un estilo deslumbrante que engancha. Elegante e aditivo.

E tamén unha novela conmovedora que relata a baixada ao inferno do segregacionismo, pecado orixinal pendente de redención: o racismo endémico na sociedade norteamericana.

O inferno da novela é a escola Nickel, reformatorio que Whitehead describe detalladamente como factoría de dor, humillacións e torturas inimaxinables. Na entrada ben podería colgar o aviso de Dante: 'Perdede toda esperanza'.

Porque a pretensión oficial de converter a nenos negros en homes de ben agacha unha metodoloxía de brutalidade desapiadada nunha institución corrupta e degradada.

A novela de Whitehead ten base real: a historia dun reformatorio de Florida que estragou a vida de centos de rapaces. En 2014 atoparon restos de oitenta nenos negros enterrados.

Por aí empeza a novela. O descubrimento feito por uns estudantes de arqueoloxía nun cemiterio secreto onde eran botados en sacos de patacas os corpos de nenos mallados ata morrer.

No centro da historia, Elwood Curtis, un neno negro con planes grandes. Quere ser como o Dr. Luther King. Facer súa aquela voz fonda e convincente: 'A non violencia éche a nosa consigna. Co amor venceremos'. Os discursos están nun vello vinilo, mil veces escoitado, regalo da avoa, magnífico e entrañable personaxe.

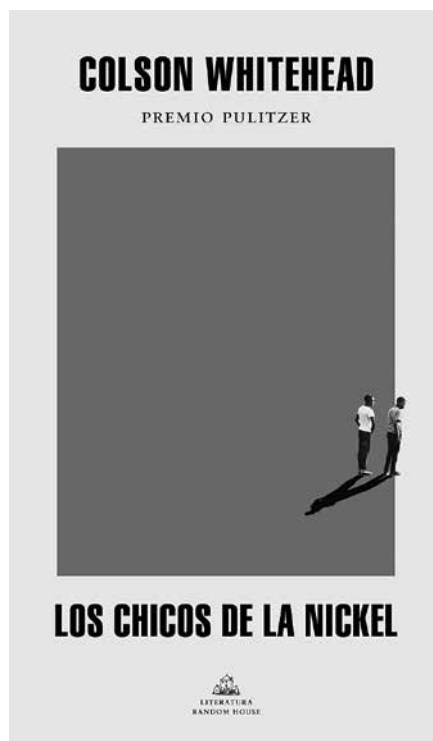
Pero os sonhos deste estudante, cun camiño truncado cara á universidade, pronto se transforman nun pesadelo: o reformatorio da escola Nickel. Golpes e humillacións fan cambalear

a fermosa mensaxe do líder pacifista. Estamos na América dos primeiros 60, a da segregación, o supremacismo, o Klan. Restricións e normas ben atentas á cor da pel. Dous mundos tanxentes, o dos brancos e o dos negros. Tamén é a América de Luther King e Rosa Parks. O actual movemento do Black Lives Matter revela aquela, esta ferida aberta na sociedade americana: a do racismo. Abonda con que apareza un líder atrabiliario para que volvan as vellas pantasma do odio racial e a brutalidade racial.

A lectura de 'Os rapaces da Nickel' (*The Nickel boys*) é actual e necesaria para entender o que pasou e o que está a pasar hoxe en EUA: unha historia entretecida de atrocidades, abusos e violencia gratuíta contra os negros.

Ao final, unha historia de fonda ignorancia histórica. Antes e agora hai quen fala de 'razas' pero dentro da familia humana hai unha soa. Os expertos falan de ata sete millóns de especies animais. Os humanos pertencemos á única especie sobrevivente, a do homo sapiens, mulleres e homes sabios. Máis dignos de admiración que de desprezo, recorda Camus. Pero onde tamén perviven os vellos demos do odio e da crueldade con rostro humano.

Editada en castelán por Pinguin Random House: *Los chicos de la Nickel*. De Colson Whitehead.

A novela ten base real: a historia dun reformatorio que estragou a vida de centos de rapaces

O noso taboleiro

Festa do Lume 2023: “Vulnerabilidades en perspectiva”

4 DE FEBREIRO DE 2023

Achégase a Candeloria e con ela festexaremos unha nova Festa do Lume. Citámonos no Mosteiro de San Salvador de **Bergondo**, A Coruña, o **sábado 4 de febreiro ás 10.00 h da mañá**. Prégase e agradécese a asistencia de todas e todos os que vos poidades achegar.

Como é habitual, a festa comezará coa Asemblea das persoas socias e a renovación dos cargos directivos. Sempre é un bo momento para analizar o percorrido feito no último ano. Por suposto, se ti que estás lendo **isto te sentes con ganas de participar na directiva da asociación, na mesa de redacción ou na organización da Romaxe, non dubides en achegarte** ata Bergondo este día ou escribirmos a irimia@irimia.gal en calquera momento.

Tras un descanso, faremos a charla-coloquio, que este ano se centrará nas “Vulnerabilidades en perspectiva”. Consideramos que esta mesa de experiencias será unha boa ocasión para coñecer algunhas realidades do noso país e de fóra. Ademais, como vén sendo habitual os últimos anos, presentaremos un libro. Este ano tócalle á *Revolta das Mulleres na Igrexa*, que presentará Marisa Vidal.

Unha vez finalizado o coloquio, faremos o xantar compartido, para rematar coa celebración da Candeloria.

HORARIOS FESTA DO LUME 2023

- 10:00 h. Café
- 10:30 h. Asemblea de socios/as de Irimia
- 12:30 h. Descanso
- 13:00 h. Mesa de experiencias:
“Vulnerabilidades en perspectiva”
e presentación do libro *Revolta das Mulleres na Igrexa*
- 14:30 h. Xantar compartido
- 16:30 h. Celebración da Candeloria

NOVIDADE! A raíz da cantidade de nenos que estiveron facendo foliadiña na Romaxe despois do xantar, gustaríanos facer algunha actividade con eles para que teñan outro espazo para coñecerse e interactuar entre eles.

Por iso, durante a Festa do Lume inauguramos o espazo **FAÍSCAS**. Durante o tempo da mañá, mentres os adultos asisten á asemblea e aos relatorios, organizaremos actividades como unha busca do tesouro polo mosteiro de Bergondo, xogos tipo campamento ou incluso algunha dinámica para preparar unha intervención durante a celebración da tarde. Así a infancia e a mocidade da Irimia terán outra ocasión de estar entre eles antes da seguinte Romaxe.

Se queres que as túas crianzas asistan, apúntaas enviando un correo electrónico a iriminhas@gmail.com antes do 2 de febreiro de 2023.

FAÍSCAS
Espazo para a infancia e a
mocidade da
Festa do Lume

Se estás interesada, contacta connosco a través do enderezo
iriminhas@gmail.com

A comezos do mes de decembro faleceu Manoel Vello Salgado, activista de mil causas, crente, irimego... Sirva este texto anónimo recollido de Praza.gal e adaptado como homenaxe a quen foi e ao moito que fixo.

Galeguista histórico, ao longo da súa vida participou en política como concelleiro, dirixente en varias organizacións galeguistas e referencia social na defensa da Galiza e de innúmeras causas. Implicouse e estivo sempre en primeira liña nos momentos máis críticos na historia recente da Galiza, como a súa participación directa no descubrimento dos enterros ilegais das vacas tolas no seu propio concello, a participación intensa no movemento Nunca Máis ou as mobilizacións a prol da paz durante as manifestacións e actos do "Non á Guerra".

Foi sindicalista, impulsor da promoción das pequenas e medianas empresas, traballou no sector editorial galego, promoveu o rock galego, participou en innúmeros actos de reivindicación dos nosos escritores, tanto a nivel nacional como a nivel local, a través da Asociación Bieito Fandiño. Defensor da lingua e do galego internacional desde

a súa concepción reintegracionista, colaborando de forma intensa para lograr a presentación no Parlamento galego da ILP da Lei Paz Andrade.

Persoa de fe, participou intensamente na Igrexa galega como cristián de base, sancristán na súa parroquia de Xanceda e membro de Irimia. Amigo dos seus amigos e amigas, fiel a eles durante toda a súa vida, sempre foi unha persoa honesta e leal, sempre disposta a botar unha man a todas as persoas próximas que o necesitasen. E todo isto a pesar de ter que loitar

desde os 23 anos cunha grave enfermidade de ril que o limitaba na súa vida diaria.

Un exemplo para todos os que tivemos a fortuna de compartir a nosa vida con el. Deunos unha lección mestra de como vivir, de como aproveitar a nosa pasaxe por este mundo, de como saber ser felices axudando aos demais e implicándose na sociedade que nos toca vivir, defendendo a xustiza e os intereses dos seus compatriotas.

Edita: Asociación A. IRIMIA - Dende setembro de 1981

Mesa de redacción: Daniel López Munoz, Luís Gómez Aldegunde, Pedro Pedrouzo Devesa, Rubén Rivas Vidal, Lidia Campos Chan, Lines Salgado Iglesias, José Antonio Martínez. Tlf. 986 10 49 45.

Colaboradores: Victorino Pérez Prieto, Manolo Regal, Alfonso Blanco Torrado, Xosé Lois Vilar, Marta Sopeña, Tareixa Ledo Regal, Xabier Blanco, Valentina Formoso Gosende, Antonio Pinto Antón, Carmen Soto, Rubén Aramburu Molet, Marisa Vidal, Xan Guillén, Christina Moreira, Carlos Vázquez G., Teresa Souto Loira, Josecho de la Torre Culler, Lucía Santiago Díaz, Baldomero Iglesias Dobbarrio (Mero), Lois Ferradás, Xaquín Campo Freire, Nieves Espiñeira Medín, Francisco Almuíña, Alfonso Mascuñana, Antón Laxe, Ramón Díaz Raña, Olga Álvarez, Bea Cedron, J.M. Barca López, Felipe Arias Vilas, Tino Santiago e Clara Balañas Vidal.

Corrección lingüística: Lidia Campos Chan, Luís Aldegunde.

Recepción de artigos e colaboracións en: asociacionirimia@gmail.com

Subscricións: Apdo. 296 - 15704 Santiago de Compostela.

Telf.: 615 464 095 / irimia@irimia.gal

Ordinaria: 30 Euros, de Apoio: 45 Euros. Cota de socio: 3 Euros.

Para asuntos da asociación non relacionados coa revista: irimia@irimia.gal

Conta: Fiare Banca Etica

ES10 1550 0001 2500 0078 9628

Depósito Legal: C-1417-81

Tirada: 650 exemplares

Deseño e maquetación: TallerDD (Riveiro)

ISSN: 2172-9182

Imprime: TÓRCULO Artes Gráficas

Distribúe: IMPACTA

Edición electrónica: <http://irimia.gal>

Feito en papel reciclado

Actividade subvencionada pola

Deputación DA CORUÑA

A Nai de Deus e o elefante no cuarto

Comezamos 2023. E que mellor xeito que facelo polo principio, o día 1 de xaneiro, festividade de Santa María Nai de Deus.

Non sei se vos soa a expresión inglesa *elephant in the room*, que traducida viría a ser elefante no cuarto. O termo refírese a unha cuestión, problema, situación ou tema que é obvio para todas as persoas que coñecen a situación, mais que se ignora deliberadamente. Por que? Porque abordar esta situación causaría discusións, vergonza, tristeza, ou simplemente porque é un tema tabú. E claro, aínda que nos neguemos a afrontala, o elefante vai continuar dentro do cuarto, e non vai desaparecer por si só.

Complementariedade, igualdade e submisión

A Igrexa non valora as mulleres. Frase provocadora? Non, unha simple evidencia ao saber que lles veta a unhas persoas, polo mero feito de nacer muller, o acceso a exercer determinados ministerios, servizos e postos na Igrexa. E non é un detalle que se concrete simplemente nunha discriminación administrativa ou nunha estrutura organizativa obsoleta ou anticuada. Hai algo máis grave: fálanos de que estamos a proclamar unha visión de Deus que discrimina entre as persoas: os varóns, por unha banda, e a devalada, as mulleres. Mantéñense as concepcións masculinas de Deus, e aínda que se fala de que se pode revisar a linguaxe da Biblia para incluír unha redacción máis inclusiva, no fondo mantense unha estrutura masculina da Igrexa "porque Deus, Xesús, foi un home".

O papel do home é seguir a Xesús. O da muller complementalo. Hai quen lle chama a isto igualdade, mais penso que mellor lle cadra o de submisión. Os homes, porque Xesús naceu home e os seus doce seguidores tamén homes, chamados a seren perfectos coma o "Pai" é perfecto, valorados na súa santidad. As mulleres, polo mero feito de selo, "asígnaselles" un papel, un rol. Non un home feito á imaxe de Deus, mais un Deus feito á imaxe do varón.

Non hai Deus sen María

1 de xaneiro, Santa María Nai de Deus. Comecemos por aquí. E abrámonos a realidade de que foi unha muller, María, a que tivo un contacto máis íntimo, máis directo con Xesús.

Moi ben por Paulo, Pedro, Santiago, Xan e pericán. Sen estes discípulos agora non estariades a ler isto aquí (mais tamén sen o grande número de discípulas mulleres que non gozaron da sorte de contar con ese espazo escrito nos Evanxeos). De aí a xustificar calquera estrutura organizativa partindo do principio que Xesús naceu bioloxicamente home, aparte de ser ridículo, é negar que Deus se fixo home, persoa, nunha muller, María. E igual que subiu os ceos, puido xurdir da nada, mais iso non é así, polo menos no cristianismo.

María é muller. Para que Xesús existise, para que se encarnase, tivo que pasar polo útero materno, ter un parto e ser alimentado pola súa nai. A vós de subestimar o seu papel, de darlle unicamente unha función instrumental, tal receptáculo da divindade ou incubadora de Xesús.

Non se trata de que Deus non exista sen María. Trátase de que Deus puxo unha muller, María, no epicentro da fe cristiá. Nós completámolo, non colocando no centro da nosa fe esa encarnación de Xesús en María, senón discutindo de virxindades, himes rotos ou non, ademais de defender imaxes masculinizadas de Deus Pai, do que nada sabemos.

Feliz 2023. Continuemos a reivindicar unha verdadeira sinodaliedade da Igrexa e mesmo un Vaticano III. Mais, coidado, que hai un gran elefante no cuarto.

IRIMA Falando da lingua

Lidia e Valentina

Contos vellos e vellas contas

Hai contos vellos, pero aquel que di “Yo no hablo gallego porque no lo sé hablar” gáñalle a calquera e xa aburre... E nos derradeiros días do 2022, arredor da lingua mesturáronse contos vellos e vellas contas..., contas que pagamos por termos un desgoberno en política lingüística como temos.

Aquí seguimos un ano máis, falando da lingua, a tratar de facervos chegar os nosos humildes coñecementos, a tratar de transmitirvos o noso amor polo galego e tentando provocar certa reflexión sociolingüística. Comezamos o ano xustamente neste punto. Recordade que, como dicía Castela, “Se aínda somos galegos é por obra e grazza do idioma...” E non nos fai falta ver os resultados do barómetro trimestral de Sondaxe para saber que o uso do noso idioma cae en picado. Estes contos para nós xa son vellos.

Mais co que abrimos ben os ollos foi con que se publicase nun xornal de referencia unha nova que dicía que, segundo unha enquisa do INE (Instituto Nacional de Estadística) a mocidade galega ten o peor nivel de

inglés de toda España. Manda truco!!! Despois de que o partido do goberno de Galicia limitase o uso do galego no ensino, favorecendo o do castelán, ao tempo que impulsaba a introdución do inglés en todas as aulas, para que a xuventude galega dominase mellor a lingua de Shakespeare, agora resulta que nin unha cousa nin a outra! Dicía Beni Vidal, profesora nun instituto da Coruña: “Os rapaces parece que só teñen un contacto episódico co galego, ás veces unicamente nas aulas. Así que o aprenden —se é que o aprenden— case coma se fose o inglés”. Botádelle a conta o que saben...

E como este conto non era vello, senón que era novo de máis, ao día seguinte o mesmo xornal publicou outro artigo afirmando que Galicia é a comunidade autónoma que mellor nivel de inglés demostra no conxunto estatal. Pero, ollo!, hai que ver que, neste caso, os datos saen dunha academia que dá os resultados dos exames que ela mesma fai, que nin sequera son oficiais... Aquí as vellas contas... que sempre hai que pagar!

Estache bo o conto

Feliz ano!

O fachineiro dos arraianos

O corpo aberto

Lobosandaus é un lugar remoto entre calados cumios da fronteira entre Galicia e Portugal no que Ángeles Huerta, directora e guionista do filme *O corpo aberto* ambienta a súa historia. A película comeza cando unha dilixencia achega a un mestre ao seu novo destino nesa aldea perdida. Este personaxe, interpretado por Tamar Novas, ten a ilusión de transmitir o coñecemento aos seus escolinos pero axiña comeza a ver que hai cousas que escapan á razón. O terror psicolóxico é o que predomina nesta cinta que tamén contén trazos de *western* e unhas pingas de película gótica. Conforme as forzas sobrenaturais van facéndose coa vida dos habitantes de Lobosandaus tamén a película se vai facendo máis escura. Un chiste di que un director estaba emborrachándose no bar porque o botaran ao querer innovar e facer unha película de Tarzán sen escena de crocodilo. Pois ben, aquí non se dá o caso, xa que temos escena de capador, matanza e entroido. En calquera caso hai que vela, xa que consegue manter a tensión, as interpretacións son boas, a fotografía excelente e está rodada en galego -con algún personaxe que fala portugués e un pouquiño de castelán. Ademais é unha boa escusa para ler *Arraianos*, o libro de Ferrín no que está o conto que adapta o filme